

Radim ONDRÁČEK

„Punctum caecum“

Diplomová práce

Ústav filosofie a religionistiky FF UK

Téma a řešený problém práce Radima Ondráčka lze snad shrnout následujícím způsobem: jde o hranice reflexivity, o to, co reflexi *nutně* uniká; předpokládáme-li však, že pro reflexi je cosi principiálně nedosažitelného, pak se klade otázka *tematizování nedosažitelného* resp. nedefinovatelného. Autor, který takto silně stanovil téma, našel i adekvátní metodu, jejímž východiskem je, že nemusí jít o problém neřešitelný, pokud zkusmo vezmeme jako první model příklad oblastí, které jsou neviditelné jedna pro druhou, např. řeč pro fenomenologii, která nevidí její „dénsté“, jež o sobě ale dává vědět v oblasti jiné. To je jedna z možných cest k odpovědi na wittgensteinovsky formulovanou otázku: jak se jazykovou hrou dostat mimo tuto hru.

V tomto základním předznamenání jsou pak vedeny i jednotlivé *case studies*, z nichž práce vychází: problém vztahu mezi fenoménem a reflexí ve fenomenologii, který se koncentruje v postupu *epoché*, jejíž smysl vychází najevo teprve postupně (Merleau-Ponty, Barbaras: jak můžeme být otevřeni pro to, co nejsme my, avšak neudržitelnost pozice „kosmotheoretické“). Práce velmi pečlivě a velmi detailně rozebírá právě hraniční případy reflexivní fenomenologie, to jest výklad druhého, tělesnosti, jinak řečeno: všímá si pečlivě všeho toho, co nelze vtěsnat do ideálně představovaného vztahu noesis-noema. Námitky, které vznášejí, jsou originální, a současně ryze „fenomenologické“ (např. bolest na str. 20, rytmus na str. 23 aj.).

Druhým případem je wittgensteinovská inspirace, jež je s fenomenologií propojena mj. právě i problémem jazyka a vlastně i Wittgensteinovým problémem „gramatiky výrazu pro pocit“ – a ovšemže otázkou po hranicích reflexivity. Zde je ještě patrnější, že Radim Ondráček čte filosofické texty a myslí spolu s nimi (v případě Wittgensteina to samo již svědčí o tom, jak je schopen porozumět hlubšímu smyslu filosofického textu), a skrze Wittgensteina se vlastně dostává k adekvátnějšímu pojmenování svého tématu: slepý bod, *punctum caecum* (duck-rabbit); heideggerovský dovětek (str. 33 a n.) precizuje „reverzibilitu“ jako událost, jako dění. A vlastně se ukazuje, že všichni zmínění myslitelé problém vidí, tematizují, ale v klíčovém okamžiku je jakoby přesahuje: Husserl neustále pokračuje v analýzách, jež jsou často víc a víc aporetické, Wittgenstein Traktátu a po něm vůbec zcela

obrábí směr své cesty, jakmile formuluje otázku „jak ukázat ukázání?“. Setkání se „slepou skvrnou“ nás odkazuje ke svému „událostnímu rázu“ : to přesně ukazuje kapitola 13. „Proud“, která je přechodem k závěrečné části práce.

Metafora se týká originálu do té míry, do jaké ho mívá: *punctum caecum*. V tomto závěrečném kroku své úvahy Radim Ondráček jakoby odkazuje dvojím směrem současně: k Merleau-Pontyho, u něhož jsou hranice reflexivity explicitním tématem a který právě proto mění fenomenologický slovník, když do něho zavádí pojmy jako „tkáň“, „Nullpunkt“, „zvratnost“ aj., aby naznačil „neviditelnou par excellence“. Ale – a tady jsou argumenty práce asi filosoficky nejsilnější – „slepý bod“ je odkazem k *neskrytému* neviditelnému. Odtud je pak jenom přirozený onen druhý odkaz v této závěrečné části práce, totiž k myšlení Zenu a k jeho formám „argumentace“ a „ukazování“, jejichž kvintesencí jsou kóany. Nejen zenových mistrů, ale třeba i takové, které lze objevit v Kafkových aforismech.

Na předložené práci oceňuji jistotu a znalost, s nimiž autor přistupuje k výkladu filosofických textů, ale nadto a především to, že znalost a četba filosofických textů je mu výzvou k vlastní *filosofické praxi*, což není totéž jako domýšlení, rozvádění či interpretace. Radim Ondráček nachází něco, co v těchto textech je i není, co v nich je teprve tehdy, podívali se na ně svými vlastními očima a učiní je součástí svého uvažování. Stejně tak je ale neoddiskutovatelnou předností práce způsob, jímž se podařilo zcela organicky integrovat do klíčových témat současné západní filosofie filosofii *jinou* – jen zdánlivě s evropskou nesouměřitelnou.

Podle mého názoru jde o práci originální a navrhuji hodnotit ji jako výbornou.

27. května 2006

Miroslav Petříček

